

PITANJA UZ SRBIJANSKU REHABILITACIJU ČETNIŠTVA (1)

Budući da je četnička ideologija rehabilitirana u Srbiji i da je duboko ukorijenjena u ne malom dijelu srpskoga naroda, i hrvatska se javnost treba smireno, znanstveno i dijaloški suočiti s tim činjenicama, izbjegavajući svako generaliziranje. Čitateljstvo u Hrvatskoj prvi put ima prigodu upoznati se s podatkom o 357 svećenika Srpske pravoslavne Crkve koji su aktivno sudjelovali u četničkom pokretu.

Tomislav Vuković

— Republika Hrvatska nakon Domovinskoga rata ulaže puno napora kako bi bila moderna i demokratska država na svim razinama, u kojoj se poštuju osnovna općeljudska, nacionalna, politička, vjerska i sva druga prava i slobode. Budući da je zauzetost na tome području za dobrobit, u prvome redu, svakoga pripadnika hrvatskog naroda a jednako tako i svih stanovnika Hrvatske, potpora tim nastojanjima dolazi iz svih društvenih slojeva jer su ti ciljevi nadasve »čisti«, jasni, vrijedni i poželjni. Međutim, ako se taj hod prema pravednijem društvu suzi i poistovjeti s nastojanjem oko ulaska u euroatlantske integracije (EU i NATO), pri čemu onda u prvi plan izbijaju i različiti politički, geostrateški, gospodarski i svi drugi interesi pojedinih svjetskih moćnika i domaćih politikanata, onda se ne treba čuditi što je taj put »popločan« brojnim nelogičnostima i za hrvatski narod krajnje neprihvatljivim i nametnutim obrascima. Za ilustraciju dovoljno je navesti tek jedan u nizu primjera, koji je u nedavnome predavanju spomenuo dr. Gorđan Črpić: »Ako pitate nekoga političara u Hrvatskoj kako se zove stanovnik Italije, reći će vjerojatno - Talijan. Njemačke? - Nijemac. Slovenije? - Slovenac. A kako se zove stanovnik Hrvatske? - Hrvatski građanin!«

»Narodni mučenik Draža Mihailović«

Dakle, u grčevitom nastojanju da Hrvatska po svaku cijenu dobije »prolaznu ocjenu« EU javnosti, hrvatska je politička elita spremna na često nedopustive kompromise, čije nabranje prelazi okvire ovoga napisa. No, jedan od njih, koji zaslužuje posebnu pozornost, zasigurno je i svjesno zatvaranje očiju pred očitim i sve agresivnijim četništvom. Nije riječ o nikakvoj teoriji zavjere, iracionalnome strahu, bezrazložnom napuhavanju problema, stvaranju nepotrebnih međudržavnih napetosti i tome slično, nego o stvarnome, nije pretjerano reći, povijesnom izazovu pred kojim se ponovno nalazi hrvatski narod. Naime, naivno je misliti da se nedavna rehabilitacija četništva u Srbiji ne tiče (i) hrvatskoga naroda, kao i svih građana Republike Hrvatske. Stoga hrvatski narod ima pravo na nedvojbeno jasan odgovor na pitanje kako se danas u Hrvatskoj odnositi prema četništvu, posebice u novim okolnostima u Republici Srbiji, gdje se otvoreno veliča i propagira četništvo kao sastavni dio srpskoppravoslavnog identiteta u povijesti i sadašnjosti. O tome se trebaju dijaloški oglasiti i uskladiti: sadašnje hrvatske vlasti, hrvatski i srpski znanstvenici, Katolička Crkva, Srpska pravoslavna Crkva u Republici Hrvatskoj, politički predstavnici Srba u Hrvatskoj i dr. Neprijeporno je kako srpski na-

rod u Republici Srbiji ima demokratsko pravo na pristajanje uz bilo koju srpsku ideologiju, pa i četničku, izbor bilo koje političke stranke, pa i Srpske radikalne, veličanje vlastitih povijesnih likova, pa i generala Draže Mihailovića Čiče itd. No, ozbiljan problem nastaje ako se u tom kontekstu postavi pitanje o npr. međudržavnim bilateralnim odnosima, srpskoj manjini u Republici Hrvatskoj, Srpskoj pravoslavnoj Crkvi u Hrvatskoj koja je integralni dio Srpske pravoslavne Crkve u Srbiji i sl. Rasprava također može biti opterećena povijesnim iskustvom iz Drugoga svjetskog i Domovinskoga rata i može se voditi na nekoliko područja. Mi ćemo upozoriti samo na vjersko područje, na kojem nije potrebno preveliko razmišljanje da se nametnu brojna pitanja, dvojbe, nejasnoće... Dosta je npr. prelistati nekoliko stranica beogradskog »Pravoslavlja«, glasila Srpske patrijaršije, najviše crkvene ustanove SPC-a na čijem čelu je srpski patrijarh. Tako se npr. u broju

Hrvatski narod ima pravo na nedvojbeno jasan odgovor na pitanje kako se danas u Hrvatskoj odnositi prema četništvu, posebice u novim okolnostima u Republici Srbiji, gdje se otvoreno veliča i propagira četništvo kao sastavni dio srpskoppravoslavnog identiteta u povijesti i sadašnjosti. O tome se trebaju dijaloški oglasiti i uskladiti: sadašnje hrvatske vlasti, hrvatski i srpski znanstvenici, Katolička Crkva, Srpska pravoslavna Crkva u Republici Hrvatskoj, politički predstavnici Srba u Hrvatskoj i dr.

od 1. veljače u napisu »Pravoslavni lik srpskog vojnika« ističe doslovce: »...u posljednjih nekoliko godina klupko istine počinje se odmotavati. Svjetske sile Drugog svjetskog rata bile su fascinirane rodoljubljem, junaštvom i požrtvovnosti vojske pod zapovjedništvom narodnog mučenika, generala Dragoljuba (Draže) Mihailovića... Moli-mo se Bogu da ratova više i nigdje ne bude, da naši srpski vojnici ne budu imali prigode pokazati svoje viteštvo i junačko srce« (str. 9).

Istraživanje Branislava Jeftića

U istome je broju objavljen i intervju s košarkaškim reprezentativcem Srbije Milanom Gurovićem »Za Srbiju se igra srcem«, kojemu je svojedobno otkazano gostoprimstvo u Hrvatskoj zbog tetoviranoga četničkog generala na lijevoj ruci. Na upit »Pravoslavlja«: »Što ti znači tetoviranje Draže Mihailovića, jesi li se pokajao, bi li to opet uradio?« - on je odgovorio: »Lik Draže Mihailovića istetovirao sam u Španjolskoj 2002. iz čistog poštovanja prema tom čovjeku koji je na ponudu američkog časnika da napusti Srbiju dok je još vrijeme, rekao: 'Kad bih mogao ponijeti cijelu Srbiju, ja bih otišao, ali kako je to nemoguće, ostajem ovdje. Naravno, ima tu malo simpatija za Čiču i po obiteljskoj liniji jer ja sam iz Gacka, a poznato je da su Gacko, Bileća i Trebinje četnički kraj. Moj pokojni djed Veljko bio je u toj vojsci« (str. 14-15).

Da je četnička ideologija, čije su pokušaje povijesnog ozbiljenja Hr-

Šokantan povijesni podatak o svećenicima - četnicima

● Pravoslavni svećenik iz Hrvatske Momčilo Đujić (na lijevoj slici) kao četnički vojvoda uživao je veliko povjerenje generala Draže Mihailovića

vati u povijesti osjetili, jednom riječju, krvavo, bila duboko ukorijenjena u Srpskoj pravoslavnoj Crkvi, dokazuje i gotovo šokantan povijesni podatak o 357 poznata svećenika, redovnika i bogoslova,

5. **Dobrota Milorad**, »jerej, član prosvjetne grupe u Dinarskoj diviziji, starješina promidžbenog odjela Nacionalnoga vijeća u Dinarskoj diviziji«,
6. **Dobrota Uroš**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,
7. **Dragičević Božidar Božo**, »bogoslov, šef promidžbene grupe Šatorske brigade Dinarske divizije, nacionalni povjerenik Golubičkog bataljuna Prvoga dalmatinskog korpusa«,
8. **Đujić Momčilo**, »protojerej, vojvoda, komandant Dinarske divizije«,
9. **Garić Vladimir**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji, pomoćnik nacionalnog povjerenika Obrovačke brigade«,
10. **Gašić Mladen**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,
11. **Jakšić Dane (Dune)**, »svećenik, član organizacije u Gorskom kotaru«,
12. **Jakšić Radovan Raca**, »teolog, delegat komande Like, Korduna i Banije, član organizacije u Gorskom kotaru«,
13. **Kalik Nikanor** »sinđel, komandant kotarskog područja Kosovo kod Knina, bio član suda Dinarske divizije«,
14. **Krstanović Kosta Koja**, »protojerej, član Nacionalnog komiteta za Šibenik«,
15. **Lončar Georgije**, »jeromonah, na službi u Dinarskoj diviziji«,
16. **Magut Božidar**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,
17. **Mažibrada Savatije**, »monah, jedan od vođa ustanaka u Dalmaciji«,
18. **Mamula Danilo Dušan**, »jeromonah, na službi u Drugome ličkom korpusu i u Dinarskoj diviziji«,
19. **Mandić Jakov**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,
20. **Manojlović Vojo**, »bogoslov, nacionalni povjerenik u Prvome dalmatinskom korpusu«,
21. **Milak Miroslav**, »bogoslov, klerik eparhije Dalmatinske, izbjegao u Srbiju, pripadnik Ravnogorske omladine Kraljeva«,
22. **Milanović Božo**, »protojerej, bio na službi u Istri, povezan s Jevđevićem«,
23. **Milković Lukijan**, »jeromonah, na službi u Dinarskoj diviziji«,

24. **Milković Naum**, »jeromonah, iguman, major, na službi u Dinarskoj diviziji, iz manastira Dragovića, vojni svećenik Cetinske brigade Prvoga dalmatinskog korpusa«,

25. **Milković Sevastijan**, »jeromonah, na službi u Dinarskoj diviziji«,

26. **Novaković Vlado**, »svećenik, na službi u Dinarskoj diviziji, komandant brigade«,

27. **Obradović Dositej**, »jeromonah, upućen od Vrhovne komande na tromedu u Dinarsku diviziju 43«,

28. **Pejić Stevo**, »protojerej, na službi u Lapačkoj brigadi Ličkog korpusa«,

29. **Pindović Božidar**, »kateheta, jerej, svećenik iz Dubrovnika, delegat na Svetosavskom kongresu, član Nacionalnog komiteta za Hercegovinu i Boku«,

30. **Plavša Marko**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

31. **Pribojan Nikola**, »bogoslov, na službi u Dinarskoj diviziji«,

32. **Prostran Stevan**, »protojerej, nacionalni povjerenik Drugoga dalmatinskog korpusa«,

33. **Rašković Dušan**, »svećenik, predsjednik odbora Biogradske brigade Dalmatinskog korpusa«,

34. **Rodić Ilija**, »svećenik, organizator ustanaka na tromedi (Dinarska divizija)«,

35. **Sekulić Nikola**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

36. **Sekulić Svetozar**, »jerej, bio na službi u Dinarskoj diviziji«,

37. **Sinković Nikola**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

38. **Stanislavljević Nikola**, »svećenik, na službi u Prvoj ličkoj brigadi«,

39. **Stojsavljević Nikola**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

40. **Stojsavljević Đ. Petar**, »protojerej, aktivni ravnogorac iz Dalmacije (Cetina)«,

41. **Škarić Milan**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

42. **Štrbac Valerijan**, »jeromonah, na službi u Prvome ličkom korpusu«,

43. **Tašić Mladen**, »svećenik, bio na službi u Dinarskoj diviziji«,

44. **Trbojević Stevan**, »jerej, vojni svećenik u Prvome ličkom korpusu«,

45. **Urukalo Sergej**, »protojerej, paroh splitski, savjetnik vojvode Ilije Trifunovića Birčanina«,

46. **Vojnović dr. Petar**, »protojerej, paroh tršćanski u Italiji, radio u Istri zajedno s Jevđevićem«,

47. **Vrculj Ljubomir**, »svećenik, na službi u Dinarskoj diviziji«,

48. **Vujasović Marko**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

49. **Vujošević Stevan**, »svećenik, na službi u Dinarskoj diviziji«,

50. **Vukelić Đura**, »svećenik, član Nacionalnoga komiteta u Splitu i Sušaku«,

51. **Vukojević Nikola**, »jerej, na službi u Dinarskoj diviziji«,

52. **Vuksan Bogdan**, »jerej, korpusni svećenik Ličko-kordunaškog korpusa«,

53. **Zelić Pavle**, »protojerej, bio na čelu svećenstva u Dinarskoj diviziji«.

SVRŠETAK U SLJEDEĆEM BROJU

PITANJA UZ SRBIJANSKU REHABILITACIJU ČETNIŠTVA (2)

Budući da je četnička ideologija rehabilitirana u Srbiji i da je duboko ukorijenjena u ne malom dijelu srpskoga naroda, i hrvatska se javnost treba smireno, znanstveno i dijaloški suočiti s tim činjenicama, izbjegavajući svako generaliziranje. Čitateljstvo u Hrvatskoj prvi put ima prigodu upoznati se s podatkom o 357 svećenika Srpske pravoslavne Crkve koji su aktivno sudjelovali u četničkom pokretu.

Tomislav Vuković

— Popis Branislava Jeftića s pedeset i tri srpskopravoslavna svećenika, pripadnika četničkog pokreta (objavljenog u prošlom broju), koji su djelovali u Hrvatskoj ili su iz Hrvatske, čini se da je »najslabija točka« njegova znanstvenog istraživanja. Ne samo zbog vrlo oskudnih podataka o njima, za razliku od četnika npr. u Srbiji ili Bosni i Hercegovini o kojima donosi puno više detalja, nego i zbog činjenice da su u Hrvatskome državnom arhivu u Zagrebu pohranjeni dokumenti s imenima nekih pravoslavni svećenika ravnogoraca koji se ne spominju u Jeftićevu popisu. Zbog toga je potrebno imati na umu: prvo, da je njihov broj sigurno veći i, drugo, iz Jeftićeva je popisa teško razlučiti koji je od njih bio samo dušobrižnik a koji je obavljao i druge nesvećeničke zadatke (osim poznatih iznimaka kao što je Momčilo Đujić, ozloglašeni vojvoda, Nikanor Kalik, član prijekog suda Dinarske divizije, i još nekolicina njih).

Tri episkopa i tri svećeničke skupine

Kao što je već rečeno, za razliku od »hrvatskih« četnika, na temelju Jeftićevih podataka može se puno konkretnije govoriti o ulozima ostalih srpskopravoslavni svećenika u četničkom pokretu. Prema njegovu istraživanju, od 304 svećenika (ne ubrajajući 53 vezana za Hrvatsku) može se reći da ih je najmanje 154 bilo na različitim odgovornim dužnostima u ravnogorskom pokretu.

Tako npr. najprije vrijedi spomenuti trojicu episkopa (biskupa): **Valerijana**, episkopa budimskog, koji je bio veza s vojvodom Momčilom Đujićem,

Joanikija, metropolita, koji je bio počasni predsjednik Nacionalnog komiteta Crne Gore,

Irineja, izaslanika Vrhovnog zapovjedništva u Italiji.

Za **Hrizostoma**, episkopa braničevskog, koji je na tu dužnost imenovan nakon rata, ne može se sa sigurnošću ustvrditi koju je dužnost obavljao jer se spominje samo kao član četničkog pokreta: »Ljubivoje Vojinović, bogoslov, polaznik misionarskog tečaja u manastiru Kalenić, preživio rat, poslije rata je romanoh Hrizostom, episkop braničevski.«

No, zato su za sve ostale svećenike-četnike navedena njihova aktivnost i zaduženja, koja bi se mogle razvrstati u tri veće skupine: političko-organizacijsko-promidžbena, vojno-obavještajna i djelatno-podupirateljska.

U prvoj je skupini poimence navedeno 65 svećenika, drugoj 35 a u trećoj 60. Budući da je već sama rasprava o tome prilično provokativna, neuobičajena i iznenađujuća (barem za hrvatske prilike), možda je dobro barem spomenuti nekoliko primjera.

Tako se između ostalih u političko-organizacijsko-promidžbenoj skupini spominju:

● Srpskopravoslavni svećenik Dragan Jeremić, na slici s četničkim suborcima na bojišnici u okolici Pakraca g. 1992.

Milivoje L. Mandić, »protojerej, šef promidžbenog odjela Rasinškog korpusa, bio na službi i u Zapovjedništvu Srbije«,

Branko Avramović Suburčin, »protojerej, iriški paroh, narodni poslanik, aktivan u Pokretu. Organizirao prvi Ravnogorski odbor u Irigu«,

Mihajlo Dragović, »svećenik, održavao vezu s Albanijom«,

Marjan M. Marsenić, »jerej, paroh andrijevički, aktivni ravnogorac iz Rijeke Marsenića (Vasojevići), bio na službi i u Novoj Varoši, politički povjerenik poslije kapitulacije Italije«,

Vladimir Bradarić, »jerodakon, prof. teologije, član Oblasnog nacionalnog komiteta Vojvodine«,

Bogdan Damjanović, »bogoslov, rodom iz Koštunića, bio na službi u Gorskoj gardi, zapovjednik Oplenačkog okruga, potporučnik«,

Simeon Đaćanić, »jeromonah, starješina manastira Petkovića, tajnik Ravnogorskog odbora«,

Marjan Dimitrić, »svećenik, predsjednik Ravnogorskog odbora u Donjoj Šatornji (Rudnik)«,

Milislav V. Drakulović, »svećenik, savjetni odbor Kučbratonoške brigade Zetskog korpusa«,

Ilarion Živković, »monah, službovao u manastiru Bogovađa, šef promidžbenog odjela Kolubarske brigade Valjevskog korpusa«,

Miljko Ranković, »svećenik, izaslanik na Svetosavskom kongresu, iz Vlakče, predsjednik Ravnogorskog odbora Oplenačkog sreza, i dr.

Zapovjednici i članovi prijekih sudova

Jedan je broj srpskopravoslavni svećenika i s oružjem u ruci sudjelovao u borbama četničkih postrojba u kojima su neki od njih obavljali i odgovorne vojno-obavještajne dužnosti, npr.:

Dijalogom do istine zbog sadašnjosti i budućnosti

Dimitrije Stefanović Džinić, »jerej, prije rata paroh žabarski zborničko-tuzlanske eparhije, zapovjednik Šestog (Brčanskog) bataljuna Trebavskog odreda«,

Miroslav Kesić, »svećenik, radio kao ilegalac na terenu Srbije, izvršio tečaj za komandosa«,

Mika Popadić, »monah iz Neradina (Srijem), član četničkoga prijekog suda«,

Milinko Tufegdžić Mića, »protojerej, obavještajac Cerskog korpusa iz Tekeriša«,

Spasoje Pavičević, »jerej, vjeroučitelj, profesor Bogoslovije na Cetinju, nacionalni rukovodilac u Crnoj Gori, iz Podgorice, radio kao obavještajac«,

Janko Stanić, »svećenik, paroh poljanički, kod Požarevca, bio u obavještajnoj službi Mlavskog korpusa«,

Vukašin Kikić Koluta, »bogoslov, član prijekoga suda u Boljevcu (Timočki korpus)«,

Vlada Sekulović, »svećenik, poručnik, zapovjednik Brskutske čete Letećega kučbratonoškog bataljuna Zetskog korpusa«,

Miodrag Šolajić, »svećenik, zapovjednik čete u Goračićima 1941 (Dragačevo)«,

Simo Despotović, »svećenik, zapovjednik Druge mileševske brigade«,

Stojko Popović, »svećenik, organizator Pokreta na Kosovu (selo Sirinić)«,

Miloš Vujošević, »svećenik, pomoćnik zapovjednika Nerodimskog sreza, Prvi kosovski korpus«,

Jeftić navodi i svećenike koji su poginuli u borbama ili su ubijeni, među kojima su:

Miloš Jeftić, »jerej, zapovjednik Podrinjskog okruga, bio u štabu VK kao pomoćnik Budimira Sokolovića, ubačen kao komandos i ubijen 1945. od KNOJ-a«,

Ispravak

— U prvome nastavku feljtona GK 7/07 tiskarskom je pogreškom u trećem stupcu krivo navedeno ime Bogoljuba (umjesto **Branislava**) Jeftića.

Radojica Perišić, »svećenik, zapovjednik Golijske brigade Nevesinjskog korpusa, odlikovan 'Karadorđevom zvijezdom s mačevima', poginuo u borbi s ustašama na Lijeveč polju«,

Ilija Kosijer, »vojni svećenik, kapetan, vojni zapovjednik Posavskotamnaskog sreza, ubijen u Šapcu 1944«,

Sava Bogdanović, »jerodakon, odmah pristupio Pokretu, poginuo u sukobu sa komunistima kolovoza 1941.«

Aktivni ravnogorci i suradnici

Za velik se broj svećenika jednostavno kaže da su bili »aktivni ravnogorci« ili »suradnici Pokreta«, i njih je bilo iz gotovo svih krajeva ondašnje Jugoslavije:

Svetolik N. Švabić, »protojerej, aktivni ravnogorac iz Arandelovca, vojni svećenik Jurišne brigade Garde«,

Mirko Popović Miro, »svećenik, organizator Pokreta na Kosovu (selo Sirinić)«,

Mirko Gambelić, »jeromonah, paroh trusinski, Zahumsko-hercegovačka eparhija, bio aktivan u Pokretu«,

Krsto Pavičević, »jerej, paroh spuški, Metropolija crnogorsko-primorska, bio aktivan u Bjelopavličima, suradnik zapovjednika Baje Stanišića«,

Vasilj Steć, »monah, bio aktivan u Potočanima, srez Prnjavor«,

Milan Mileusnić, »bogoslov, rodom iz Bitolja, pripadnik Ravnogorske omladine«,

Vladimir Derć, »svećenik iz Trebinja, bio aktivan u Pokretu«,

Ljubomir Jovović Ljubo, »jerej, paroh podgorički, Metropolija crnogorsko-primorska, bio aktivan u danilovgradskim jedinicama Ostrušskog korpusa«,

Vukan Ružić Vukašin, »jerej, svećenik iz Mostara, bio aktivan u Pokretu, vojni svećenik u Hercegovini«,

Blagoje Popović, »svećenik, bio aktivan ravnogorac u niškom kraju,

otac Dušana, zapovjednika Druge brigade Čegarskog korpusa«,

Mirko Petrović, »svećenik, aktivni ravnogorac iz Grbice (Gruža), na službi u Smederevskom korpusu (u Letećoj brigadi)«,

Josip R. Bogdanović, »svećenik, paroh tračanski, Bosna, bio aktivan u Pokretu«,

Milan Ćurković, »protojerej, arhijerejski namjesnik iz Nikšića, suradnik Pokreta«.

Različita četnička odličja

Brojni su svećenici pripadnici četničkog Pokreta dobili i različita odličja, no kod toga svakako treba biti oprezan jer ta činjenica sama po sebi ne govori puno o primateljima. Oni su je mogli dobiti npr. zbog zauzetog duhovno-pastoralnog rada, ali jednako tako i zbog vojničkih zasluga u borbama. Kao zanimljivost vrijedi navesti barem neke, koje spominje Jeftić:

Ilija Radić, »svećenik, bio u bosanskim jedinicama, odlikovan zlatnom vojničkom 'Karadorđevom zvijezdom s mačevima'«,

Milan Radović, »vojni svećenik u Drinskom korpusu, odlikovan ordenom 'Sveti Sava 5. reda'«,

Momčilo Grgurović, »svećenik, bio predsjednik okružnih Ravnogorskih odbora u Foči, odlikovan ordenom 'Sveti Sava 4. reda'«,

Milovan P. Popović, »vojni svećenik Avalskog korpusa, odlikovan ordenom 'Bijelog orla 5. reda bez mačeva'«,

Prohor Nedeljковиć, »vojni svećenik Vardarskog korpusa, odlikovan 'Zlatnom medaljom Obilić'«,

Veselin Andrić, »bogoslov na službi u Limskim odredima, odlikovan 'Srebrnom medaljom Obilića'«,

Duro M. Tomović, »svećenik, na službi u Poljskom bataljunu Komskog korpusa, odlikovan odličjem 'Jugoslovenska kruna 5. reda'«,

Marko Jurić, »vojni svećenik Trebavskog korpusa, odlikovan odličjem 'Jugoslovenska kruna 4. reda'«.

Kao što je već rečeno na početku, treba se nadati da će ovi podaci relativno nepoznati hrvatskoj javnosti potaknuti smirenu raspravu u svjetlu sadašnje rehabilitacije četničke ideologije u Srbiji, bez emocija, optuživanja, »fige u džepu« i na jednoj i na drugoj strani, unaprijed zadanih zaključaka...

Činjenica koja se ne može zanemariti jest da je ona nanijela puno zla hrvatskome narodu i u Drugom svjetskom ratu i u nedavnom Domovinskom ratu, te nitko od predstavnika hrvatskoga naroda (političkih, znanstvenih, kulturnih, crkvenih...) nema moralnoga prava zanijekati ih ili prešutjeti zbog bilo kojih »viših« ciljeva, što se, nažalost, često čini. Međutim, nije riječ samo o povijesti, nego i o sadašnjosti kao i budućnosti hrvatskoga društva, te hrvatskog i srpskog naroda u Republici Hrvatskoj, koji su upućeni živjeti zajedno.

ZAVRŠETAK